MUSTAQILLIK YILLARDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA FANINI O‘QITISH JARAYONI VA FUNKSIONAL RIVOJLANISH XUSUSIYATLARINI O‘RGANISHNING ME’YORIY-HUQUQIY HAMDA METODOLOGIK ASOSLARI

Qulmurodova Muxlisa Sanjarovna
Samarqand davlat pedagogika instituti magistranti
E-mail: muxlisaqulmurodova8@gmail.com
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20408350

Annotatsiya: Mazkur maqolada mustaqillik yillarida pedagogik texnologiya fanini o‘qitish jarayonining shakllanish bosqichlari, uning funksional rivojlanish xususiyatlari hamda ta’lim tizimidagi o‘rni tahlil qilinadi. Shuningdek, pedagogik texnologiyalarni o‘qitishga oid me’yoriy-huquqiy hujjatlar, davlat ta’lim standartlari va metodologik yondashuvlarning ilmiy asoslari yoritilgan. Tadqiqot davomida zamonaviy ta’lim paradigmalari, innovatsion pedagogik faoliyat hamda kompetensiyaviy yondashuvning amaliy ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: pedagogik texnologiya, ta’lim tizimi, metodologik yondashuv, me’yoriy-huquqiy asos, innovatsion ta’lim, kompetensiya, mustaqillik davri, pedagogik faoliyat.

Abstract. This article analyzes the stages of formation of the teaching process of pedagogical technologies during the years of independence, its functional development features, and its role in the education system. The study highlights the scientific and methodological foundations of legal regulations, state educational standards, and modern methodological approaches related to pedagogical technology teaching. The research also reveals the practical significance of innovative pedagogical activity, modern educational paradigms, and the competency-based approach in the educational process.

Keywords. pedagogical technology, education system, methodological approach, legal framework, innovative education, competence, independence period, pedagogical activity.

Аннотация. В данной статье рассматриваются этапы формирования процесса преподавания педагогических технологий в годы независимости, особенности его функционального развития и роль в системе образования. Освещаются научно-методологические основы нормативно-правовых документов, государственных образовательных стандартов и современных подходов к обучению педагогическим технологиям. В ходе исследования раскрывается значение инновационной педагогической деятельности, современных образовательных парадигм и компетентностного подхода в образовательном процессе.

Ключевые слова. педагогическая технология, система образования, методологический подход, нормативно-правовая основа, инновационное обучение, компетенция, период независимости, педагогическая деятельность

Jamiyat taraqqiyotining zamonaviy bosqichida ta’lim tizimining sifat va samaradorligini oshirish masalasi dolzarb vazifalardan biriga aylandi. Ayniqsa, mustaqillikdan keyingi davrda mamlakatimizda ta’lim mazmunini yangilash, uni xalqaro standartlarga moslashtirish hamda innovatsion pedagogik yondashuvlarni joriy etish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirildi. Mazkur jarayon pedagogik texnologiya fanining shakllanishi va rivojlanishiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatdi. Pedagogik texnologiya tushunchasi dastlab ta’lim jarayonini aniq maqsad asosida loyihalash va natijaga yo‘naltirilgan tizim sifatida talqin etilgan bo‘lsa,

keyinchalik u o‘qitishning interfaol metodlari, innovatsion vositalari va kompetensiyaviy yondashuvlarni qamrab oluvchi murakkab pedagogik tizimga aylandi. Shu bois pedagogik texnologiyalarni o‘qitish jarayonini ilmiy-metodik jihatdan tahlil qilish zamonaviy pedagogikaning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mustaqillik yillarida qabul qilingan “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun, “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”, davlat ta’lim standartlari hamda konseptual hujjatlar pedagogik texnologiyalarni ta’lim jarayoniga tatbiq etishning me’yoriy-huquqiy asoslarini yaratdi. Ushbu hujjatlar asosida ta’limning mazmuni, metodlari va tashkil etish shakllari yangicha talqin qilina boshladi.

Pedagogik texnologiya fanining rivojlanishida metodologik yondashuvlarning o‘rni alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki pedagogik texnologiya faqat metodlar yig‘indisi emas, balki maqsad, mazmun, vosita va natijaning o‘zaro uzviy bog‘liqligini ifodalovchi tizimdir. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta’lim oluvchining mustaqil fikrlashi, kreativ yondashuvi hamda amaliy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. O‘zbekistonlik pedagog olimlardan biri N.Saidahmedov pedagogik texnologiyani “oldindan loyihalashtirilgan va kafolatlangan natijani berishga qaratilgan pedagogik jarayon modeli” sifatida tavsiflaydi. Olimning fikricha, ta’lim samaradorligini oshirishda o‘qituvchi faoliyatining texnologik asosda tashkil etilishi muhim omil hisoblanadi[1]. Ushbu qarash pedagogik texnologiyaning tizimlilik va maqsadga yo‘naltirilganlik tamoyillarini ochib beradi. Pedagog olim B.Farberman esa pedagogik texnologiyaning amaliy jihatlariga e’tibor qaratib, uni o‘quvchi shaxsini rivojlantirishga xizmat qiluvchi innovatsion mexanizm sifatida baholaydi[2]. Tadqiqotchining ilmiy qarashlarida interfaol metodlarning ta’lim samaradorligiga ta’siri alohida o‘rin egallaydi. Ayniqsa, muammoli ta’lim, loyihaviy faoliyat va hamkorlikda o‘qitish texnologiyalarining o‘quvchilarda ijodiy fikrlashni shakllantirishdagi ahamiyati asoslab beriladi.

Mustaqillik yillarida pedagogik texnologiyalarni o‘qitish jarayonida an’anaviy ta’lim modelidan bosqichma-bosqich voz kechilib, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim konsepsiyasi rivojlantirildi. Bu esa o‘quvchi faolligini oshirish, mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini shakllantirish va o‘qituvchi faoliyatining fasilitatorlik xarakterini kuchaytirishga xizmat qildi. Ta’lim tizimida amalga oshirilgan raqamlashtirish jarayonlari pedagogik texnologiya fanining funksional rivojlanishiga yangi imkoniyatlar yaratdi. Elektron ta’lim platformalari, masofaviy ta’lim tizimlari, multimedia vositalari va sun’iy intellekt elementlarining kirib kelishi pedagogik texnologiyalarni amaliyotga tatbiq etish ko‘lamini kengaytirdi. Natijada ta’lim jarayonida interaktivlik, individuallashtirish va tezkor monitoring imkoniyatlari kuchaydi.

Pedagogik texnologiya fanini o‘qitishda metodologik asos sifatida tizimli yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv hamda integrativ yondashuv muhim ahamiyatga ega. Tizimli yondashuv pedagogik jarayonning barcha tarkibiy qismlarini yagona tizim sifatida ko‘rib chiqishni nazarda tutadi. Kompetensiyaviy yondashuv esa bilimni amaliy faoliyat bilan bog‘lash orqali shaxsning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bugungi kunda pedagogik texnologiyalarni o‘qitish jarayonida innovatsion metodlardan foydalanish o‘qituvchidan yuqori kasbiy kompetensiyani talab qilmoqda. Chunki zamonaviy pedagog nafaqat bilim beruvchi, balki ta’lim jarayonini boshqaruvchi, motivatsiya yaratuvchi va innovatsion muhit tashkil qiluvchi mutaxassis sifatida namoyon bo‘lmoqda. Shuningdek, pedagogik texnologiya fanining funksional rivojlanishida milliy qadriyatlar va zamonaviy pedagogik tajribalar uyg‘unligi ham muhim omil hisoblanadi. Milliy pedagogik merosni innovatsion metodlar bilan integratsiyalash ta’limning mazmunini boyitadi hamda yosh avlodni ma’naviy barkamol etib tarbiyalashga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, mustaqillik yillarida pedagogik texnologiya fanini o‘qitish jarayoni mazmun va shakl jihatidan tubdan yangilandi. Ta’lim tizimida amalga oshirilgan me’yoriy-huquqiy islohotlar pedagogik texnologiyalarni rivojlantirishning mustahkam asosini yaratdi.

[1] Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Moliya, 2003. – B. 12–18.
[2] Farberman B. Ilg‘or pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2000. – B. 24–31.

Zamonaviy metodologik yondashuvlar esa pedagogik texnologiya fanining nazariy va amaliy imkoniyatlarini kengaytirdi. Pedagogik texnologiyalarni o‘qitishda innovatsion metodlar, interfaol vositalar va kompetensiyaviy yondashuvning qo‘llanilishi ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, pedagogik texnologiyalarni milliy qadriyatlar asosida rivojlantirish ham bugungi ta’lim siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyot ro’yxati

1. Saidahmedov N. *Yangi pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Moliya, 2003. – B. 12–18.
2. Farberman B. *Ilg‘or pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Fan, 2000. – B. 24–31.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
4. “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”. – Toshkent: Sharq, 1997.
5. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari*. – Toshkent: Fan, 2006. – B. 41–55.